

*Tată iubit
și cel mai credincios prieten*

Correspondența Regelui Carol I cu tatăl său,
Principele Karl Anton de Hohenzollern-Sigmaringen
(1866–1881)

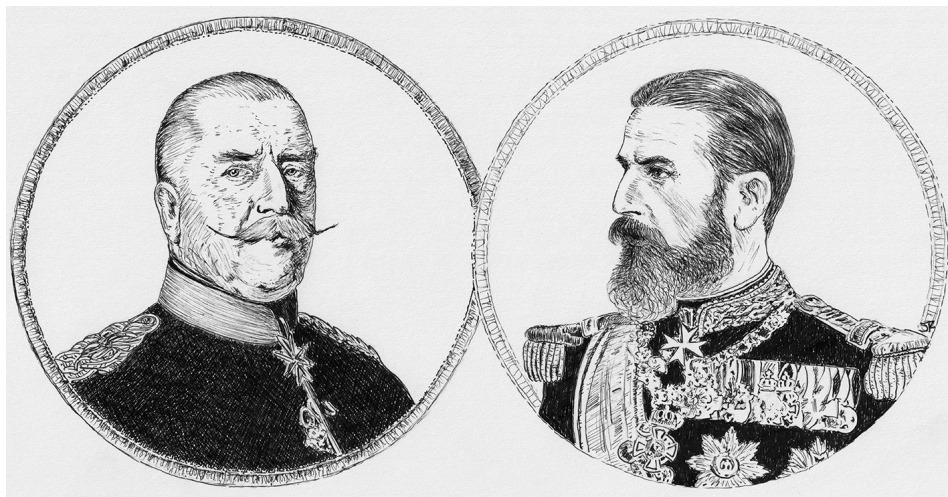
Ediție îngrijită și ilustrații de SILVIA IRINA ZIMMERMANN

CORINT
BOOKS

—2023—

STUDIU INTRODUCŢIV

MARELE SFĂTUITOR AL REGELUI CAROL I

Deşi fragmente din corespondenţa privată a regelui Carol I au fost publicate deja în timpul vieţii lui¹, iar scrisorile regelui către familia sa au avut parte de mai multe ediţii româneşti mai noi², acestea au prezentat în special

¹ *Aus dem Leben König Karls von Rumänien. Aufzeichnungen eines Augenzeugen*, Stuttgart, Cotta, 4 volume, 1894–1900. Versiunea românească: *Din viaţa regelui Carol I (de un martor ocular)*, 2 volume, Editura Erc Press, Bucureşti, 2017.

² Sorin Cristescu (ed.), *Carol I. Corespondenţa personală (1878–1912)*, Editura Tritonic, Bucureşti, 2005; idem, *Scrisorile Regelui Carol I din arhiva de la Sigmaringen, 1878–1905*, Editura Paideia, Bucureşti, 2010.

epistolele regelui după anul 1878, dar nu și corespondența din primii ani de domnie, și nici răspunsurile din partea destinatarilor corespondenței. Arhivele Naționale ale României păstrează o mare parte a corespondenței primului rege al României, Carol I, cu tatăl său, principele Karl Anton de Hohenzollern-Sigmaringen, din care am publicat o ediție germană critică-științifică redând materialul integral din perioada 1866–1885 (anul venirii principelui Carol în România și până la moartea tatălui regelui), precum și scrisorile reginei Elisabeta către socrul ei, sub forma unui dialog între tată, fiu și noră, și care stă la baza selecției textului pentru versiunea românească.¹ Ediția de față cuprinde pentru prima dată schimbul de scrisori dintre regele Carol I și principele Karl Anton de Hohenzollern, reunind o selecție a celor mai interesante și frumoase scrisori în traducere în limba română din corespondența păstrată la Arhivele Naționale ale României, cu gânduri, sfaturi și impresii ce reflectă momentele istorice, politice și personale importante din primii ani de domnie ai domnitorului Carol I și până la încoronare.

Principele Karl Anton de Hohenzollern-Sigmaringen (născut în 7 septembrie 1811, la Krauchenwies, decedat în 2 iunie 1885, la Sigmaringen) este unul dintre cei mai importanți membri din ramura șvăbească a renumitei dinastii Hohenzollern, căreia îi aparțin regii Prusiei (cel mai cunoscut dintre ei fiind Friedrich al II-lea al Prusiei, numit „cel Mare”) și cei trei împărați ai Germaniei.

¹ „*Geliebter Vater und treuster Freund*”. *Der Briefwechsel des Königspaars Carol I. und Elisabeth von Rumänien mit Fürst Karl Anton von Hohenzollern-Sigmaringen aus dem Rumänischen Nationalarchiv in Bukarest (1866–1885)*. Historisch-kritische Ausgabe. Herausgegeben, kommentiert und eingeleitet von Silvia Irina Zimmermann. Schriftenreihe der Forschungsstelle Carmen Sylva – Fürstlich Wiedisches Archiv, 2 Bände, 962 Seiten, Stuttgart, Ibidem-Verlag, 2022. [„Tată iubit și cel mai credincios prieten”. Corespondența perechii regale Carol I și Elisabeta ai României cu principele Karl Anton de Hohenzollern-Sigmaringen din Arhivele Naționale ale României (1866–1885). Ediție critică științifică (în limba germană). Îngrijire critică, introducere și note de Silvia Irina Zimmermann. Colecția Centrului de Cercetare Carmen Sylva al Arhivei Prințiară de Wied, 2 volume, 962 pagini, Stuttgart, Ibidem, 2022.]

Din 1848 și până în 1850, Karl Anton a fost ultimul suveran al principatului Hohenzollern-Sigmaringen, când, în urma greutăților politice de după revoluția de la 1848, a cedat suveranitatea principatului său regelui Wilhelm I al Prusiei, șeful Casei Hohenzollern din ramura Brandenburg. A păstrat însă în continuare proprietatea domeniilor cu reședința de la Sigmaringen și prerogativele de principe și membru al nobilimii de vârf.

După 1850, Karl Anton a slujit în armata Prusiei, fiind din 1852 și până în 1866 comandant al diviziei a 14-a a armatei Prusiei, la Düsseldorf, unde a locuit împreună cu familia sa în palatul Jägerhof. Din 1858 și până în 1862 Karl Anton a fost desemnat prim-ministru de către regele Wilhelm I al Prusiei (din 1871 primul împărat al Germaniei). În 1859 a fost numit, de asemenea, guvernator militar în Westfalia, iar din 1863 și în Renania. Înrușinat cu mai multe case regale și imperiale din Europa, Karl Anton s-a implicat în politica europeană, servind intereselor Casei Hohenzollern în contextul politicii Marilor Puteri, și a sprijinit candidatura fiilor săi la tronurile Spaniei și României. În timp ce candidatura spaniolă pentru fiii săi Leopold și, mai apoi, Friedrich, a eșuat, cel de al doilea fiu al său, Karl, a devenit în 1866 domnitorul României și în 1881 primul ei rege, Carol I al României.

În scrisorile principelui Karl Anton către fiul său predomină subiectele politice și militare. Pe plan politic, tatăl este preocupat să deslușească cât mai bine și să-și informeze fiul despre climatul politic din Europa, la curțile regale și imperiale, la fel și opinia publică, reflectată în ziarele vremii, în legătură cu situația României, pe atunci un stat vasal al Imperiului Otoman. Carol primise tronul României cu intenția de a face din România un stat suveran și un regat, iar pentru îndeplinirea acestui „proiect de țară” i-au trebuit 15 ani de pregătire a țării, de diferite strategii și tactici politice și militare, și pe câmpul de luptă, și mai ales de multiple strădanii pe plan diplomatic. În toți acești ani, tatăl și-a sprijinit fiul cu sfaturi și informații, cu ajutor diplomatic, dar și cu mijloace financiare¹.

¹ În scrisoarea din 20 aprilie 1872 (ANR, Carol I, VD-1483), principele Karl Anton îi comunică fiului său preluarea datoriilor financiare ale acestuia (60 000 de taleri) și, de asemenea, oferta unei sume de 40 000 de taleri pentru cheltuieli personale.

Găsim în scrisorile tatălui repetate referiri la situația politică a Prusiei și a principatelor germane, care din 1871 sunt unificate dând naștere Imperiului German. Karl Anton citește regulat zierele germane, franțuzești, la fel și pe cele românești în limba franceză, și se documentează despre opinia publică asupra României și a domnitorului ei în contextul evenimentelor europene și al chestiunii balcanice și orientale, informându-l pe fiul său regulat, comunicându-i opiniile lui și formulând diverse sfaturi și îndemnuri de comportament.

În primii ani de domnie ai lui Carol, subiectul căsătoriei lui revine frecvent, tatăl încercând să-și ajute fiul să găsească o „partidă” potrivită, depistând prințesele potrivite din familiile regale și chiar imperiale, elaborând diverse proiecte matrimoniale¹ și proiectând și unele întâlniri care se impuneau a fi discrete vizite de familie, aparent incidentale, pentru a nu compromite ambele părți printr-o curtare prea evidentă. Printre candidate se numără și fiica țarului Alexandru al II-lea al Rusiei, marea ducesă Maria (pe atunci în vârstă de 14 ani), un proiect de căsătorie inițiat mai mult din motive tactice față de Rusia decât din posibilitatea reală a împlinirii, ducesa fiind, în primul rând, încă prea tânără în acel moment, iar România încă un stat vasal. Însă vecinătatea cu Rusia imperială, față de care România va avea mereu o teamă din perspectiva expansiunii teritoriale rusești în cazul unui conflict militar între puterile vecine, dorința de independență în România și de anulare a vasalității față de Imperiul Otoman au fost unele criterii tactice justificabile în ce privește și acest proiect, deși, în realitate, prea optimist în acea perioadă. În final, o singură partidă rămânea realizabilă în anul 1869, în privința presiunii timpului (atât tatăl, cât și fiul doresc o soluție cât mai curând și nu mai departe de anul 1869), dar care se pare că este respinsă de Carol în primul moment. Este vorba de prințesa Elisabeta de Wied, despre care tatăl îi scrie fiului în repetate rânduri, subliniind toate avantajele acestei legături, dar nelăsând la o parte nici aspectele mai puțin „strălucitoare”: proveniența dintr-o familie princiară nesuverană, ceea ce nu va face impresie în România, familia de Wied fiind

¹ Mai pe larg, în Vasile Docea, „Proiectele matrimoniale ale principelui Carol I al României”, în *Arhiva genealogică*, Iași, Anul 4, 1997, nr. 3–4, pp. 271–295.

aproape necunoscută acolo, și vârsta mai înaintată a prințesei, care împlinise deja 25 de ani. Din memoriile scrise la bătrânețe de Regina Elisabeta aflăm pe larg cum a decurs întâlnirea celor doi „din întâmplare” la Köln, plimbarrea de dimineață prin grădina botanică „Flora”, cererea în căsătorie în aceeași după-amiază și consimțământul Elisabetei după nici 15 minute de gândire.¹ Pe când Elisabeta, în memoriile ei târzii, ne lasă să înțelegem că această căsătorie nu a fost una din dragoste, scrisorile ei către Carol din perioada de logodnă din octombrie–noiembrie 1869 ne-o înfățișează cu totul îndrăgostită de Carol și înflăcărată de ideea de a deveni doamna României, ea începând numaidecât să se documenteze prin cărți despre România și să învețe limba română.² Așadar, intuiția tatălui asupra caracterului și a calităților prințesei renane a fost bună, prognoza lui adevărindu-se: Elisabeta a fost pentru Carol cu adevărat o parteneră, potrivită pentru misiunea pe tronul României și o confidentă în multe chestiuni politice. Chiar dacă Elisabeta nu s-a implicat niciodată direct în politică, ci a rămas în umbra augustului soț, ea l-a sprijinit prin talentele și activitățile ei multiple în caritate și mecenat, în educație, diplomație și lobby pentru țară, și îndeosebi în artă și literatură.

Regele Carol I al României (respectiv prințul Karl de Hohenzollern-Sigmaringen, născut la 20 aprilie la Sigmaringen, decedat la 10 octombrie 1914 la Sinaia) a fost ales de elita politică română în primăvara anului 1866

¹ Carmen Sylva, *Mein Penatenwinkel*, Minjon, Frankfurt, 1908, pp. 13–18.

² Mai pe larg, în Silvia Irina Zimmermann, „*Die Feder in der Hand bin ich eine ganz andre Person*”. *Carmen Sylva (1843–1916). Leben und Werk*. [„Cu pana în mână sunt o cu totul altă persoană”, Carmen Sylva (1843–1916). *Viața și opera*], Ibidem, Stuttgart, 2019, pp. 101–114; Silvia Irina Zimmermann, „Corespondența primei perechi regale a României, Carol I și Elisabeta, păstrată la Arhivele Naționale ale României din București”, în *Revista Bibliotecii Academiei Române*, București, Anul 3, nr. 1, ianuarie–iunie 2018, pp. 3–21; „*Cu iubire tandră, Elisabeta*”. „*Mereu al tău credincios, Carol*”. *Corespondența perechii regale*, Ediție critică și comentată, note și traducere din germană de Silvia Irina Zimmermann și Romanița Constantinescu, Transcrierea după manuscrisul în limba germană, stabilirea textului, studiu introductiv și indice de Silvia Irina Zimmermann, Editura Humanitas, București, 2020, vol. 1: 1869–1888.

ca domnitor al Principatelor Unite ale Moldovei și Țării Românești, după ce domnitorul Alexandru Ioan Cuza fusese forțat să abdice de la tron. Ideea de a aduce pe tronul României un principe străin a fost una împărtășită de elita românească timp mai îndelungat și cunoscută, de altfel, și domnitorului sub care s-a efectuat unirea de la 1859, recunoscută de Marile Puteri europene.¹ Miza principelui străin era că acesta, înrudit fiind cu marile curți imperiale și regale, ar fi avut în acea perioadă de timp mult mai multe perspective decât un principe pământean de a garanta pe mai departe unirea Principatelor Române și de a căpăta ajutor real din partea puterilor europene pentru a împlini în viitor și suveranitatea țării. Pe când, pe plan politic intern, rolul domnitorului era unul de arbitru în luptele partidelor politice, ceea ce i-a reușit, utilizând modelul bipartid, prin care partidul liberal și partidul conservator alternau la guvernare, în schimb, politica externă era în exclusivitate domeniul de acțiune al domnitorului Carol I.²

Urmărindu-și „proiectul de țară”, anume de a face din România un stat suveran, în primii ani de domnie Carol I s-a preocupat de dezvoltarea instituțiilor statului și a infrastructurii necesare pentru a dobândi suveranitatea și pentru a garanta în viitor stabilitatea economică, politică și culturală a țării. În primul rând, a reorganizat și dotat armata cu uniforme noi și armament modern, a sprijinit cu perseverență construcția căilor ferate. În Războiul Ruso-Turc din 1877–1878 a avut un aport decisiv la victoria Rusiei asupra Imperiului Otoman, prin comanda trupelor armatei române și ruse pe linia dunăreană, la granița de nord a Bulgariei. În scrisorile de pe front, Carol I îi povestește tatălui său despre întâlnirile cu țarul Alexandru al II-lea al Rusiei și cu Marii Duci, îi descrie luptele și îi anunță cu mândrie victoriile sale. Totodată, se apleacă și asupra consecințelor războiului, ale bombardamentelor care fac victime și în rândul populației civile, în descrieri în care își exprimă

¹ Mai pe larg, în Sorin Liviu Damean, *Carol I al României. Un monarh devotat*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2016.

² Mai pe larg în Rudolf Dinu, *Diplomația Vechiului Regat. 1878–1914. Studii*, Monitorul Oficial, București, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2014, pp. 19–108.

empatia cu aceasta, și prin care probabil că dorește să-i dovedească tatălui că sufletul lui nu este de piatră la vederea suferinței, când menționează repetat în scrisori că împarte bani oamenilor care fug din fața bombelor, că își cunoaște responsabilitatea și datoria creștină pe care o are principele de a ajuta.

Independența României câștigată pe câmpul de luptă din Bulgaria nu a fost recunoscută multă vreme și de Marile Puteri în felul dorit de Carol și de elita politică. La Congresul de pace de la Berlin din iunie–iulie 1878 s-a decis ca România să cedeze Rusiei Basarabia, primind în schimb Dobrogea – decizie care a fost primită cu multă indignare în România. Astfel, Carol îi mărturișește tatălui într-o scrisoare că, în aceste condiții, unii politicieni ar fi gata să renunțe mai degrabă la independența țării, decât la o provincie românească. Răspunsul tatălui nu întârzie, acesta cântărind toate aspectele și sfătuindu-și fiul la cumpătare în fața inevitabilului, și la consolarea cu noile perspective economice prin accesul țării la Marea Neagră. Este un sfat împărtășit de Carol, care luptă acum pe plan diplomatic pentru fixarea graniței cu Bulgaria cât mai favorabil României, pentru a putea construi un pod peste Dunăre, și proiectează deja viziunea unui port înfloritor la Constanța.

Luptele diplomatice pentru recunoașterea independenței țării se prelungesc cu mult din cauza a două alte motive care stârnesc crize politice în România: „chestiunea evreilor” (respectiv acordarea dreptului de cetățenie română pentru străini) și „afacerea Strousberg” (bancrotul antreprenorului german Bethel Strousberg, însărcinat cu construcția căilor ferate în România). La luptele pătimașe ale partidelor și opinia publică aprinsă din România, se adaugă și mâhnirea pentru domnitor ca tocmai din patria lui să nu primească sprijinul așteptat, cancelarul german Otto von Bismarck blocând îndelungat recunoașterea independenței și cerând mai întâi rezolvarea chestiunii evreilor și răscumpărarea căilor ferate în condițiile bancherilor germani.

În 1881, în sfârșit, România devine regat, iar încoronarea primei perechi regale a României are loc la 10 mai (22 mai pe stil nou). Participă ca reprezentanți ai familiei princiare Hohenzollern-Sigmaringen fratele mai mare

al regelui, Leopold, împreună cu cei doi fii ai săi prevăzuți în ordinea de succesiune la tronul României, Ferdinand și Karl Anton. Ceremoniile încoronării și prezența nepoților lui Carol I, ambii la vârsta adolescenței, sunt firește subiecte și în dialogul epistolar dintre principele tată și fiul viitor rege. Tatăl, Karl Anton, șef al Casei Hohenzollern-Sigmaringen, insistă îndeosebi asupra supravegherii atente și a comportamentului față de cei doi nepoți pe perioada vizitei în România – vizită pe care o rezumă la strictul și inevitabilul necesar, considerând că sunt suficiente trei zile, după care copiii să se întoarcă numaidecât la educația lor în Germania. Temerile principelului Karl Anton se justifică printr-un incident în familie, din lunile premergătoare încoronării din România, când ziarele germane anunțaseră dispariția principelui moștenitor Wilhelm von Hohenzollern-Sigmaringen, fiul cel mai mare al lui Leopold, dispariție care în curând este descoperită ca fiind o șotie a adolescentului. Atât principele Karl Anton, cât și Carol I sunt luați prin surprindere de acest incident, cazul fiind cunoscut și în România, ceea ce pune și dinastia, și succesiunea la tron într-o lumină nu chiar bună. Perspectiva lui Karl Anton, care pune atât de mult preț pe moralitate și disciplină, este împărțită cu totul de fiul său, Regele Carol I, dar temerile lor vor fi în curând spulberate. Iar în privința exigențelor și aspirațiilor lor, acestea vor fi respectate și de urmașul la tronul României, Ferdinand, care va demonstra la rândul său, ca rege, aceeași disciplină și același spirit de sacrificiu și, poate, chiar în mai mare măsură decât Carol I, de modestie.

Nesfârșitele dificultăți politice interne și temerile guvernanților, printre care acelea ale prim-ministrului Ion C. Brătianu, că unele conflicte din Moldova sunt ațâțate de Rusia pentru a aduna „nemulțumiții și separatiștii” care, la o absență a principelui, ar stârni „serioase tulburări”, îl împiedică pe Carol I ani la rând să părăsească țara și să-și revadă tatăl, familia și patria natală. Dialogul epistolar este și o mărturie a dorului mărturisit dintre tată și fiu: pe de o parte, tatăl, care bolnav fiind, nu mai poate face o călătorie atât de lungă, și pe de altă parte, fiul, care încearcă să își consoleze tatăl, explicând în repetate rânduri motivele amânării revenirii lui, până la destăinuirea istovirii sufletești

din cauza neputinței de a-și revedea tatăl timp îndelungat. În cei 19 ani ai corespondenței dintre tată și fiu (din 1866 și până în 1885, anul morții tatălui), Carol reușește să își revadă tatăl de numai șase ori. Și din această privință corespondența Regelui Carol I cu tatăl său este o mărturie despre capacitatea de sacrificiu a suveranului pentru împlinirea acestui „proiect de țară” care pentru el a însemnat o misiune pe viață. În aceeași măsură, corespondența este o mărturie asupra vieții sufletești a suveranului, a omului din spatele coroanei, prea puțin cunoscut, care în tatăl său a avut un părinte, un sfătuitor politic și un prieten. Cât de importantă a fost această relație sufletească a regelui cu tatăl pentru echilibrul său emoțional o dovedesc scrisorile suveranului în care îi mărturisește cât de mult valorează părerea tatălui și cât de mult îl ajută să recapete înțărare și curaj în momentele mai grele, fără a mai avea nevoie să se destăinuie altor persoane, străine, care cunoscându-i slăbiciunile i-ar putea dăuna lui personal și, în consecință, și suveranului, și României.

Atât contemporanii, cât și istoricii au remarcat că regele Carol I a fost o personalitate foarte reținută, chiar austeră, un om al datoriei care nu și-a făcut prieteni intimi în noua lui patrie. Regele Carol I nu a format o camarilă regală, ci a preferat să păstreze o relație profesionistă cu oamenii politici cu care a colaborat, încât și cei mai de încredere și mai apreciați de el, cum au fost Ion C. Brătianu și Dimitrie A. Sturdza, i-au rămas doar consilieri.¹ În schimb, regăsim confidențele intime ale regelui în bogata lui corespondență privată cu membrii familiei sale, iar dintre aceștia figura tatălui se desprinde ca fiind cea mai importantă pentru formarea suveranului de-a lungul primilor ani de domnie în România și până la încoronarea lui Carol I ca primul rege al României la 10 mai 1881.²

¹ Sorin Liviu Damean, *Carol I al României, Carol I al Romaniei. Un monarh devotat*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2016, p. 350.

² Mai pe larg despre primii ani ai domniei regelui Carol I și aportul politic și diplomatic al tatălui său, Karl Anton von Hohenzollern-Sigmaringen, în cartea istoricului german Edda Binder-Iijima, *Die Institutionalisierung der rumänischen Monarchie unter Carol I. 1866–1881*, Südosteuropäische Arbeiten, Oldenbourg Verlag, München, 2003.

Principele Karl Anton de Hohenzollern, el însuși fost prim-ministru și general prusian, a sprijinit năzuințele acestui al doilea fiu al său în toate privințele și cu toate mijloacele personale, financiare și diplomatice care îi stăteau la îndemână: a pledat pentru cauza României și a tânărului domnitor Carol I la curțile regale și imperiale europene, a pregătit proiecte matrimoniale pentru fiul său, înlesnindu-i, în sfârșit, căsătoria cu prințesa Elisabeta de Wied în 1869, l-a sfătuit pe domnitor în toate chestiunile de tact diplomatic atât în politica internă, cât și în cea externă, și privind relațiile cu Marile Puteri, i-a trimis secretari pentru administrația casei domnitoare, l-a informat și ajutat în achiziții de ordin militar, a contribuit financiar la cheltuielile personale și familiale ale domnitorului. Și înainte de toate, Principele Karl Anton l-a sfătuit, l-a consolat și l-a încurajat mereu pe fiul său, Carol, în toate momentele grele, politice, dar și de încercări personale, cu tandrețe de părinte, cu demnitate și cu respect de la egal la egal față de fiul său. Dialogul lor epistolar reflectă o admirabilă relație de dragoste părintească, o apreciere reciprocă și legătură sufletească între tată și fiu de toată frumusețea.

Notă asupra ediției

Corespondența Regelui Carol I al României cu tatăl său, principele Karl Anton von Hohenzollern-Sigmaringen, este păstrată la Arhivele Naționale ale României din București, în fondurile „Casa regală, Personale, Carol I, Corespondență familie” (prescurtat în continuare: „ANR, Carol I”).

Stabilirea textului și traducerea în limba română pentru ediția de față se orientează după ediția germană completă a corespondenței din anii 1866–1885, care a fost publicată în două volume în 2022, cu titlul „*Geliebter Vater und treuster Freund. Der Briefwechsel des Königspaars Carol I. und Elisabeth von Rumänien mit Fürst Karl Anton von Hohenzollern-Sigmaringen aus dem Rumänischen National archiv in Bukarest (1866–1885)*”, Historisch-kritische Ausgabe. Herausgegeben, kommentiert und eingeleitet von Silvia Irina Zimmermann. Schriftenreihe der Forschungsstelle Carmen Sylva – Fürstlich Wiedisches

Archiv, 2 Bände, Stuttgart, Ibidem-Verlag, 2022 [„Tată iubit și cel mai credincios prieten. Corespondența perechii regale Carol I și Elisabeta ai României cu principele Karl Anton de Hohenzollern-Sigmaringen din Arhivele Naționale ale României (1866–1885)”, Ediție critică științifică (în limba germană). Îngrijire critică, introducere și note de Silvia Irina Zimmermann. Colecția Centrului de Cercetare Carmen Sylva al Arhivei Princiare de Wied, 2 volume, Ibidem, Stuttgart, 2022.]

Selecția textului cuprinde 53 de scrisori ale Regelui Carol I către tatăl său și 62 ale principelui Karl Anton către fiul său din perioada anilor 1866–1881, începând cu anul înscăunării domnitorului Carol I al României și până în anul încoronării lui ca primul rege al României. Am împărțit materialul epistolar în capitole tematice: *Misiunea*, *Familia*, *Războiul de Independență*, *Lupta diplomatică*, *Încoronarea*, în care am redat unele scrisori integral, iar în cea mai mare parte am selectat din scrisori pasajele cele mai interesante pentru capitolul respectiv, marcând omisiunile între paranteze drepte. Din totalul de 133 de texte selectate, unele fragmente provin din scrisori menționate în mai multe capitole (mai exact, din zece scrisori ale Regelui Carol I și din opt ale principelui Karl Anton), datorită faptului că am grupat pasajele cu un conținut mai mult familial în capitolul *Familia*.

Am preluat datarea scrisorilor după stilul nou sau unic menționat în manuscris. Sublinierile din textul original le-am redat în textul traducerii cu italice, de asemenea, și expresiile străine din original, pe care le-am tradus sau explicat în notele de subsol. Adăugirile mele în textul traducerii le-am marcat între paranteze drepte. Pentru denumirile geografice și numele proprii românești (care în scrisorile originale sunt scrise deseori în forma franceză, de ex. „Bratiano” pentru „Brătianu”) am folosit în traducere varianta românească a numelor. Am păstrat în traducere și în comentariile de sub text particula nobiliară germană „von”, unele nume fiind mai cunoscute sub această formă (de ex. Otto von Bismarck), iar alte particule mai puțin uzuale (de ex. „zu Wied”) le-am tradus cu prepoziția „de”. La persoanele menționate în corespondență am dat în nota de subsol o explicație scurtă la prima menționare a numelor

acestora (excepție fiind numele, puține, care nu au putut fi identificate cu exactitate). La sfârșitul volumului am adăugat un indice selectiv al numelor care sunt menționate în scrisori.

Mulțumiri

Îmi revine plăcuta îndatorire de a mulțumi tuturor celor care au contribuit la realizarea acestei ediții prin sugestii, ajutor bibliografic, lecturare, schimb de idei și încurajarea proiectului de carte. Profunda mea gratitudine Arhivelor Naționale ale României din București, partenerul proiectului de carte, îndeosebi doamnelor dr. Alina Pavelescu și dr. Mirela Comănescu, precum și domnilor dr. Cristian Anița, dr. Liviu Daniel Grigorescu și dr. Șerban Marin. Pentru corectura transcrierii germane și pentru schimbul de idei, mulțumiri speciale și cu dragoste soțului meu, Kai-Otto Zimmermann. Profunda mea recunoștință domnului prof. univ. dr. Rudolf Dinu (Universitatea din București, Accademia di Romania in Roma) pentru sugestiile prețioase și încurajarea proiectului. Editurii Corint întreaga mea gratitudine pentru realizarea volumului, îndeosebi domnului director Cristian Greșanu, doamnei dr. Flori Bălănescu și întregii echipe editoriale, domnului dr. Filip-Lucian Iorga, inițiatorul și coordonatorul colecției Istorie cu blazon.

dr. Silvia Irina Zimmermann
Mannheim, 2022